

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น

1.1 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ ได้แก่

1.1.1 ความหมายของมโนทัศน์

1.1.2 ประเภทของมโนทัศน์

1.1.3 การพัฒนามโนทัศน์

1.2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ได้แก่

1.2.1 ความหมายของเศรษฐกิจ

1.2.2 บทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษา

1.2.3 ความรู้ทางเศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

1.3 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่

1.3.1 ความหมายของมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ

1.3.2 ประเภทของมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ

1.3.3 การพัฒนามโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.1 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับมาเทคย์ แบ่งออกเป็น

1.1.1 ความหมายของมาเทคย์ (Concept)

นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของมาเทคย์ ไว้ดังนี้

จอย พี กิลฟอร์ด (Joy P. Guilford 1952 : 427 - 428) ได้ให้ความหมายของมาเทคย์ไว้ว่า "มาเทคย์ (Concept) เป็นสัญลักษณ์ชนิดหนึ่งที่เราได้รับมาจากประสบการณ์ในการที่ได้พบเห็นสิ่งของต่าง ๆ แยกออกเป็นจำพวก และในจำพวกหนึ่ง ๆ จะมีลักษณะที่รวมกันอยู่ เช่น เมื่อเราเห็นแมวหลาย ๆ ตัว เราก็มารู้ "ลักษณะร่วมของแมว" ซึ่งแสดงว่าเรามีมาเทคย์เกี่ยวกับแมวเกิดขึ้นแล้ว"

ในพจนานุกรมการศึกษา (Dictionary of Education) ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1958 : 118) เป็นบรรณาธิการ ได้อธิบายความหมายของมาเทคย์ไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดหรือสัญลักษณ์ของส่วนประกอบ หรือลักษณะร่วมที่สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มเป็นพวกได้
2. สัญลักษณ์เชิงความถี่ทั่วไปหรือเชิงนามธรรม เกี่ยวกับสถานการณ์ กิจการ หรือวัตถุ
3. ความรู้ลึกซึ้งคิด ความเห็น ความคิดหรือภาพความคิด

จอห์น พี เดอ เซคโค (John P. De Cecco 1968 : 388) ได้ให้ความหมายของมาเทคย์ไว้ว่า

มาเทคย์ (Concept) หมายถึง ชั้นของสิ่งเร้าที่มีคุณลักษณะสามัญร่วมกัน สิ่งเร้าชั้นนี้จะเป็นวัตถุ เหตุการณ์ บุคคล เราจะเรียกสิ่งเร้านี้โดยชื่อ เช่น หนังสือ สงคราม นักเรียน สาวสวย ครูที่อุทิศตน ยาหลอนประสาท ซึ่งสิ่งเร้านี้จะจัดเป็นชั้น สิ่งเร้าบางอย่างไม่เป็นมาเทคย์ เช่น อลิซาเบธ เทเลอร์ นางสาวแพค (ซึ่งเป็นครูสอนอนุบาล) หนังสือสงคราม และสันติภาพ (ของดอลสตอย) สงครามเวียดนาม สงครามดอกกุหลาบ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงสิ่งเร้าไม่ใช่ชั้นของสิ่งเร้า

แบร์รี เค เบเยอร์ (Barry K. Beyer 1971 : 6) ได้ให้ความหมายของมาเทคย์ไว้ดังต่อไปนี้

"มาเทคย์ (Concept) เป็นมโนภาพ (Mental Image) เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุที่เรามองเห็นรูปลักษณะได้ (Concept object) รูปแบบของพฤติกรรม หรือความคิดที่เข้าใจยาก (Abstract idea) ภาพพจน์ที่ว่ามี 2 มิติ คือ องค์ประกอบที่แยกออกเป็นแต่ละส่วนของมาเทคย์กับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ไปด้วยรวม"

เอ็ดการ์ บี เวลเลย์ และ แสตนลีย์ พี รอนลกี (Edgar B. Wesley and Standley P. Wronski 1973 : 93) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ไว้ว่า "มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง ประเภทของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะนามธรรมที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทั้งหมดของประเภทหรือข้อย่อยเฉพาะอย่างของวัตถุหรือความคิดต่าง ๆ"

เจมส์ เอ แบงส์ (James A. Banks 1974 : 77) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ไว้ว่า "มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง คำ หรือ วลี ที่เป็นนามธรรมซึ่งใช้ประโยชน์สำหรับการจัดหมวดหมู่ของสิ่งของความคิดหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ"

จรรยา คูณมี (2520 : 138 - 139) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์สรุปได้ว่า มโนทัศน์หมายถึง การรู้จักเรื่องใดเรื่องหนึ่ง วัตถุใดวัตถุหนึ่ง จนสามารถจำแนกพวกได้ว่า พวกอะไร อยู่ที่ไหน พวกอะไร และ เรื่องหนึ่งนั้นวัตถุหนึ่ง ควรมีคุณลักษณะอย่างไร หรืออะไรได้บ้าง

พินีส พันนาคินทร์ (2520 : 87 - 88) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ไว้ดังต่อไปนี้ "มโนทัศน์ หมายถึง นามธรรมหรือความคิดโดยทั่วไปที่รวบรวมได้มาจากกรณีเอกเทศทั้งหลาย (A concept is An Abstraction - An Idea Generalized Form Particular Cases) ทั้งนี้ย่อมจะมีความหมายต่อไปว่า ในการที่จะสร้างมโนทัศน์นั้นผู้สร้างจะต้องได้ประสบการณ์จากกรณีเอกเทศมากพอ และยังประสบการณ์มีความแจ่มชัดเพียงใด มโนทัศน์ที่สร้างขึ้นย่อมจะแจ่มชัดขึ้นเพียงนั้น"

พรวิณี ชูทับ (2522 : 182) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ว่า "มโนทัศน์ หมายถึง กลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกัน อาจแยกออกเป็นประเภทของสิ่งของ การกระทำหรือความคิด"

อาคม จันทสุเมธ (2522 : 47) ได้กล่าวถึงความหมายของมโนทัศน์ไว้ดังต่อไปนี้

"มโนทัศน์ หมายถึง ความคิดความเข้าใจ ที่สรุปรวมเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นหลาย ๆ อย่าง หลายๆ แบบ แล้วได้ใช้คุณลักษณะของสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นมาจัดเป็นพวก ให้เกิดความเข้าใจโดยสรุปรวมมายังสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น"

ลาวีเซ่ วิทยาศาสตร์ (2526 : 7) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ว่า "มโนทัศน์ หมายถึง แนวความคิดที่สรุปรวบยอดได้จากข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเข้าใจต่อปรากฏการณ์หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น"

ชัยพร วิชชาวุธ (2526 : 1) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ว่า

"มโนทัศน์ หมายถึง ความคิดเกี่ยวกับประเภทของสิ่งต่าง ๆ ตามความเข้าใจของแต่ละคน เช่น เข้าใจว่าสิ่งของลักษณะใดเรียกว่าของแข็ง สิ่งใดเรียกว่า สิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตลักษณะใดเรียกว่า แมว คนลักษณะใดเรียกว่า วีรชน การกระทำลักษณะใดเรียกว่า หัวเราะ การกระทำลักษณะใดเรียกว่า เกรงใจ ตลอดจนความคิดลักษณะใดเรียกว่า พุทธศาสนา ความคิดลักษณะใดเรียกว่า วัตถุนิยม"

ศรัทธา ใจยอดศิลป์ (2529 : 12) ได้สรุปคำจำกัดความของมโนทัศน์ไว้ว่า :

"มโนทัศน์ เป็นการจัดรวบรวมคุณลักษณะของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเภทของสิ่งของ ประเภทของการกระทำและประเภทของความคิดแล้วจำแนกออกเป็นหมวดหมู่โดยอาศัยความแตกต่าง ความคล้ายคลึง หรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน"

จากคำจำกัดความของมโนทัศน์ที่นักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศต่างกล่าวมานั้น สรุปได้ว่า มโนทัศน์ คือ ความคิดที่สรุปรวบยอดได้จากข้อเท็จจริงที่เป็นความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น

1.1.2 ประเภทของมโนทัศน์

เดวิด เอช รัสเซลล์ (David H. Russell 1956 : 125-155) ได้แบ่งประเภทของมโนทัศน์ไว้ 8 ประการ คือ

1. มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Concepts) คือ มโนทัศน์เกี่ยวกับจำนวน เลข การวัด ซึ่งมืออยู่ในชีวิตประจำวัน
2. มโนทัศน์ในเรื่องเวลา (Concepts of Time) เป็นมโนทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ในเรื่องที่ว่าง (Concepts of Space) แต่มโนทัศน์ในเรื่องเวลาเป็นนามธรรมมากกว่า เช่น กลางวัน กลางคืน เข้า - บ่าย เย็น และฤดูต่าง ๆ เป็นต้น
3. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Concepts) เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาและที่ว่างรวมอยู่ด้วย เพราะวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับการวัดที่แน่นอน เวลา น้ำหนัก และปรากฏการณ์อื่นด้วย
4. มโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Concepts of the Self) คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ตัวเราเองคือใคร เป็นอะไร เป็นอย่างไร

5. มโนทัศน์ทางสังคม (Social Concepts) เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชน ประชาธิปไตย และศีลธรรม เป็นต้น

6. มโนทัศน์ทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Concepts) เป็นมโนทัศน์ซึ่งสัมพันธ์กับมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับความสวยงามและขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ทางสังคม ตัวอย่างมโนทัศน์ทางสุนทรียภาพ เช่น สุนทรียภาพในภาษาเขียน รูปภาพ ดนตรี เป็นต้น

7. มโนทัศน์เกี่ยวกับความขบขัน (Concepts of Humor) เป็นมโนทัศน์ที่อยู่ในขอบข่ายของสังคมที่บุคคลในอาศัยอยู่ บางสิ่งเป็นของขบขันในสังคมหนึ่ง แต่อาจไม่ขบขันในอีกสังคมหนึ่งก็ได้

8. มโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ (Miscelaneous Concepts) เช่น มโนทัศน์เกี่ยวกับความตาย เพศ สงคราม เป็นต้น

จอห์น พี เดอ เซคโค (John P. De Cecco 1968 : 391-393) ได้แบ่งประเภทของมโนทัศน์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. มโนทัศน์ประเภทร่วมลักษณะ (Conjunctive Concepts)
2. มโนทัศน์ประเภทแยกลักษณะ (Disjunctive Concepts)
3. มโนทัศน์ประเภทสัมพันธ์ (Relational Concepts)

แบร์รี เค เบเยอร์ (Barry K. Beyer 1971 : 117) ได้แบ่งมโนทัศน์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. มโนทัศน์ปรากฏชัด (Substantive Concepts) เช่น บ้านเมือง รกชยนต์ เป็นต้น
2. มโนทัศน์แสดงคุณค่า (Value Concepts) เช่น ความซื่อสัตย์ ความดี ความสวยงาม เป็นต้น
3. มโนทัศน์แสดงวิธีการ (Methodological Concepts) เช่น การบริหาร การอุตสาหกรรม ทัศนมาตร เป็นต้น

เอ็ดการ์ บี เวสเลย์ และ แสตนลีย์ พี รอนสกี (Edgar B. Wesley and Stanley P. Wronski 1973 : 97 - 98) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษาสรุปได้ว่า มโนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษา นั้น มีมากมายหลายมโนทัศน์ ที่ให้ครูไม่สามารถพัฒนาบทเรียนเหล่านี้ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาได้มากเท่าที่ควร ดังนั้นศูนย์พัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาที่ ซีราคิวส์ (The Social Studies Curriculum Center at Syracuse) ได้ช่วยครูและผู้ร่างหลักสูตรในการอธิบายสิ่งที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาที่ซีราคิวส์พิจารณาว่าเป็นมโนทัศน์ที่สำคัญที่สุด

ที่ถวายเป็นวิทยาสถิตถาวรสิ่งพิมพ์ตามฉบับปรแกรม K - 12 มโนทัศน์สังคมศึกษาแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ๆ ได้ 3 หมวด ดังนี้

1. มโนทัศน์ที่จำเป็น (Substantive Concepts) ได้แก่ การควบคุมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม สถาบัน อาณาจักรอธิปไตย เหล่านี้เป็นต้น
2. มโนทัศน์เกี่ยวกับค่านิยม (Value Concepts) ได้แก่ เสรีภาพและความเสมอภาค ความซื่อสัตย์ ศักดิ์ศรีของคน เหล่านี้เป็นต้น
3. มโนทัศน์เกี่ยวกับวิธีการ (Concepts of Method) ได้แก่ วิธีการทางประวัติศาสตร์และความคิดเห็น สังเกตการณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์ เหล่านี้เป็นต้น

โดยสรุปแล้วมโนทัศน์จะแยกประเภทได้ตามลักษณะของความคิดที่แสดงบทบาทและความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงหรือสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ สิ่งของ การกระทำ และความคิด

1.1.3 การพัฒนามโนทัศน์

แบร์รี เค เบเยอร์ (Barry K.Beyer 1971 : 119 - 124) ได้เน้นเกี่ยวกับการพัฒนามโนทัศน์สรุปได้ว่า มโนทัศน์ไม่อาจสอนด้วยการบอกแก่ผู้เรียนได้ แต่จะต้องเกิดขึ้นจากภายในจิตใจของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ ลาวัวซี วิทยาสถิต (2526 : 29) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนามโนทัศน์ว่า "การเรียนรู้หรือการเกิดมโนทัศน์นั้น เป็นการนำความคิด หรือลักษณะทางปัญญาที่ค่อนข้างซับซ้อน ตั้งแต่การพัฒนามโนทัศน์นอกจากจะต้องขึ้นอยู่กับอายุ ระดับสติปัญญา ประสบการณ์ของนักเรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนของครูที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วย"

ฌ็อง ปิอาเจท์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิสผู้เสนอผลงานเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิด (Cognitive Development) ของเด็กในวัยที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ได้ เห็น จะต้องเป็นไปตามขั้นพัฒนาการ

ทฤษฎีพัฒนาการของ ปิอาเจท์ (Piaget's Theory of Cognitive Development) มีดังนี้

ความคิดหรือสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมสามารถจัดตั้งแปลงความคิดและการแสดงออกของตนได้ดี เป็นผลจากกระบวนการ 2 ขั้นต

1. การรับ (Assimilation) เป็นกระบวนการที่เด็กรับเอาประสบการณ์ต่าง ๆ มาเป็นประสบการณ์เฉพาะตน ทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อสิ่งใหม่ ๆ ตามประสบการณ์ของตน เช่น เด็กอายุ 1 ขวบ ชอบเล่นของเล่นด้วยการเอาเข้าปาก กัด หรือเขย่า เมื่อเอาแท่งเหล็กให้เด็ก เด็กก็จะ เอาเข้าปากกัด หรือเขย่าตามประสบการณ์เดิม

2. การเก็บและปรับแต่ง (Accommodation) เป็นกระบวนการในการปรับความเข้าใจหรือประสบการณ์เดิมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ เช่น เด็กที่เล่นแท่งแม่เหล็กด้วยซี่ปาก กัดหรือเขย่า ถ้าเด็กพบโดยบังเอิญว่า แม่เหล็กใช้ตัดเหล็กได้ เด็กก็จะปรับความเข้าใจเดิมว่า แม่เหล็กไม่ได้มีไว้ดูดหรือกัด และเด็กจะใช้แม่เหล็กทดลองดูสิ่งของต่าง ๆ

นอกจากนี้ พี อาเจท์ ได้แบ่งพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจออกเป็น 4 ชั้น คือ

1. ชั้นของการใช้ร่างกายและประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) อายุ 0 - 2 ปี พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การไขว่คว้า การมอง การดูด เด็กวัยนี้มีสติปัญญาอยู่ในขั้นการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายด้วยคำพูด ในระยะแรกเด็กไม่สามารถแยกตนเองจากสิ่งแวดล้อมได้ และรับรู้เท่าที่สายตามองเห็น สิ่งใดหายไปจากสายตาสักครู่ไม่มีตัวตน เมื่อโตขึ้น จึงค่อย ๆ เข้าใจสภาพแวดล้อมและเริ่มสนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้น

2. ชั้นของการเริ่มมีความคิดความเข้าใจ (Pre - Operational Period) อายุ 2 - 7 ปี เด็กยังไม่สามารถใช้สติปัญญาคิดกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

2.1 ความคิดก่อนเกิดมโนทัศน์ (Preconceptual Thought) อายุ 2 - 4 ปี เด็กเริ่มมีมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์และยังไม่มีเหตุผล มีความสามารถในการใช้ภาษาแต่ยังเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Egocentric) เด็กชอบการเล่นสมมุติ โดยใช้สัญลักษณ์แทน เช่น ใช้แท่งไม้แทนรถ ความคิด ความเข้าใจยังขึ้นอยู่กับความรู้ ไม่สามารถเข้าใจเหตุผล ยังไม่เข้าใจในเรื่องความคงตัว (Conservation) ในแง่ที่ว่าของจำนวนเท่ากัน ถ้าเปลี่ยนรูปร่างไปจำนวนของยังมีเท่าเดิม เช่น น้ำในแก้วที่ 1 และแก้วที่ 2 มีปริมาตรเท่ากัน เมื่อรินน้ำจากแก้วที่ 1 ใส่แก้วที่ 3 ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า แล้วถามเด็กว่าน้ำในแก้วที่ 2 และแก้วที่ 3 แก้วไหนมีน้ำมากกว่ากัน เด็กจะตอบว่า น้ำในแก้วที่ 2 มีมาก เพราะเด็กมองเห็นว่าระดับน้ำในแก้วที่ 2 สูงกว่าแก้วที่ 3 แสดงว่าความคิด ความเข้าใจของเด็กขึ้นอยู่กับ การรับรู้ แต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้

2.2 การคิดแบบเชิงรู้ (Intuitive Thought) อายุ 4 - 7 ปี ความคิดของเด็กมีเหตุผลขึ้น แต่การคิดยังออกมาในลักษณะของการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ ชั้นนี้ต่างจากชั้นที่ 2.1 ตรงที่เด็กมีปฏิกริยาต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า สนใจอยากรู้ซักถามมากกว่า เด็กวัยนี้เริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด แต่ความเข้าใจยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่รับรู้ภายนอก ถ้าทดลองเรื่องเดียวแบบในข้อ 2.1 เด็กจะยังตอบเหมือนเดิม

3. ชั้นตอนของการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Period) อายุ 7 - 11 ปี สติปัญญาของเด็กพัฒนาการถึงขั้นสามารถเข้าใจความคิดได้อย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เป็รูปธรรมได้เข้าใจเรื่องความคงตัวของสิ่งต่าง ๆ คือ เริ่มเข้าใจว่าของจำนวนหนึ่งแม้เปลี่ยนรูปร่างไปก็ยังมีน้ำหนักหรือปริมาตรคงเดิม สามารถคิดย้อนกลับได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหมู่อย่างมีกฎเกณฑ์

4. ชั้นของการใช้ความคิดเชิงนามธรรม (Formal Operational Period) อายุ 11 - 14 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจถึงระดับสูงสุด เริ่มมีความคิดแบบผู้ใหญ่สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ได้ และเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรม

นอกจากทฤษฎีนี้จะพบว่า การเกิดมโนทัศน์เป็ไปตามระยะของพัฒนาการทางสติปัญญาในชั้นที่ 4 คือ ชั้นของการใช้ความคิดเชิงนามธรรม (Formal Operational Period) ซึ่งเป็ระยะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่สามารถเรียนรู้และเกิดมโนทัศน์ที่เป็นามธรรมได้ ดังนั้นการที่จะเกิดมโนทัศน์ที่เป็นามธรรมได้จะต้องมีความรู้พื้นฐานต่าง ๆ จนสามารถตอบสนองสิ่งเร้าในลักษณะแบกความแตกต่าง และมองเห็นความเหมือนของสิ่งเร้าได้

ลาวัวซ์ วิทยายุทธ์กุล (2526 : 29) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ไว้ว่า

" การเรียนรู้หรือการเกิดมโนทัศน์ เป็การใช้ความคิดหรือทักษะทางปัญญาที่ค่อนข้างซับซ้อน ประกอบด้วยความสามารถในการแยกกลุ่มสิ่งที่ได้สังเกตเห็นหรือรับรู้โดยใช้พื้นฐานให้เห็นลักษณะที่เหมือนหรือร่วมกันหลายอย่าง การย่นย่อ และสรุปนัยของลักษณะร่วมกัน และการใช้ชื่อกลุ่มแก่ลักษณะร่วมที่ได้สรุปนั้นเป็แนวคิดที่แสดงความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้น"

นอกจากนี้ ลาวัวซ์ วิทยายุทธ์กุล (2526 : 29) ได้สรุปขั้นตอนของการเรียนรู้มโนทัศน์ไว้ดังนี้

1. ขั้นการสังเกตและรับรู้ (Observing and Perceiving) เป็นการรับรู้ลักษณะของสิ่งเร้า คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับสิ่งของ บุคคล เหตุการณ์ หรือความคิดนั้น และระบุลักษณะเหล่านั้นไว้

2. ขั้นแบ่งแยกขั้นและกลุ่ม (Categorizing and Classification) เป็นการนำเอาลักษณะของสิ่งเร้าที่ได้สังเกตและรวบรวมไว้มาศึกษาคุณสมบัติเหมือนกันและแตกต่างกัน แล้วจัดแบ่งแยกลักษณะร่วมหรือที่เหมือนกันเข้าเป็นกลุ่มหรือประเภทได้

3. ขั้นให้ชื่อกลุ่มที่จัดไว้ (Labelling a Group of the Objects) ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถทางภาษาให้ชื่อที่แสดงลักษณะร่วมของสิ่งนั้น แต่ในกรณีที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันด้วยวิธีเสนอแนะที่ผู้เรียนจะต้องเรียนก่อน แล้วให้สังเกตมาตามลำดับ ผู้เรียนก็จะต้องได้รับการทดสอบว่านักเรียนที่คนนั้น ๆ ของเขาเป็นอย่างไร ได้เรียนรู้จริงแล้ว และสามารถระบุได้จากสถานการณ์ใหม่ที่พบหรือไม่

ในเรื่องเดียวกันนี้ ชัยพร วิชชาวุธ (2526 : 1) ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนรู้หรือการเกิดมโนทัศน์ไว้ โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

1. ขั้นสังเกต และ เปรียบเทียบความแตกต่าง และความคล้าย
2. ขั้นตั้งสมมุติฐาน
3. ขั้นทดสอบสมมุติฐาน
4. ขั้นสรุปเป็นมโนทัศน์

ดังนั้นจากความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนามโนทัศน์ดังที่ได้เสนอมาย่างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่า การพัฒนามโนทัศน์ ก็คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับมโนทัศน์นั่นเอง

1.2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ

1.2.1 ความหมายของเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีความสำคัญสำหรับทุกคนทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศชาติ ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าของชาติ ดังนั้นการเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ในพจนานุกรมเศรษฐศาสตร์ (Economic Dictionary) ซึ่งมี ฮาร์โรลด์ เอส สโลน และ อาร์โนลด์ เจ เซอร์เซอร์ (Harold S. Sloan and Arnold J. Surcher 1874 : 102) เป็นบรรณาธิการ ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า

เศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการใด ๆ ที่มีมนุษย์กระทำให้เกิดขึ้นซึ่งสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ความหมายที่ชัดเจนกว่านี้คือ เศรษฐกิจจะบ่งบอกถึงลักษณะและการกระทำที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการหรือการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการทางวัตถุมนุษย์

ในพจนานุกรมเศรษฐศาสตร์และการค้า (A Dictionary of Economic and Commerce 1977 : 87) ซึ่งมี เจ.แอล.แฮนด์สัน (J. L. Handson) เป็นบรรณาธิการ ได้อธิบายว่า "เศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำหรือการตั้งจุดประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 772) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า "เศรษฐกิจ หมายถึง งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจกและการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน"

กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530 : 3) ได้เขียนถึงความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า

คำว่า "เศรษฐกิจ" โดยทั่วไปจะมีความหมายถึงชีวิตความเป็นอยู่ทางวัตถุของประชาชน และดังที่เราทราบกันดีอยู่แล้วว่า ทรัพยากรมีอยู่จำกัดขณะที่ความต้องการและความปรารถนาของมนุษย์มีอยู่ไม่จำกัด ดังนั้นเราจำเป็นต้องมีการเลือกที่จะใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยง่ายจะเห็นได้ว่า ความคิด กิจกรรม พฤติกรรมตลอดจนการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากร ล้วนแต่เป็นเรื่องเศรษฐกิจทั้งสิ้น

สิทธิ์ชัย ธาคามัต (2529 : 59) ได้กล่าวถึงความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า

เศรษฐกิจ เป็นเรื่องของความพยายามใหม่ของกินของใช้ เพื่อความอยู่ดีกินดี ดังนั้นถ้าระยะใดที่ประเทศมีของกินของใช้มาก ก็อาจระยะนั้นประเทศมีเศรษฐกิจดี แต่ถ้าระยะใดประเทศมีของกินของใช้น้อยก็ถือว่า ระยะนั้นประเทศมีเศรษฐกิจเลว

ปัจจุชัย บุณนาค และ สมศักดิ์ แก้วสนธิ (2517 : 5) ก็ได้อธิบายไว้ถึงคำว่าเศรษฐกิจไว้ดังต่อไปนี้

เศรษฐกิจ เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ "Economy" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า "Oikos" (House) และ "Nemein" (to manage) มีความหมายรวมว่า การจัดการครอบครัว (Household Management) ซึ่งในสมัยนั้นถือว่าการจัดการครอบครัวนั้นจะต้องกระทำโดยประหยัด

ความหมายของคำว่า เศรษฐกิจ ที่เสนอมานี้ก็ตรงกับความคิดเห็นของ กล่อม อิศรพันธ์ (2517 : 5) ที่อธิบายว่า "เศรษฐกิจ หมายถึง การประหยัด เพราะเมื่อเรามีสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่จำกัดจำนวนปัญหาด้านการประหยัดก็จะไม่เกิดขึ้น คำว่า เศรษฐทรัพย์ ก็จะไม่มี เพราะไม่มีสิ่งค่าใดขาดแคลนหรือหายาก ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นสินค้าเสรี เหมือนกับอากาศที่เราหายใจเข้าไปทุกวินาที"

นอกจากนี้ ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ และคณะ (2523 : 72) ก็ได้ให้ความหมายของ เศรษฐกิจไว้ดังต่อไปนี้

คำว่า เศรษฐกิจ หากยึดตามความหมายเดิมจากภาษากรีกก็จะหมายถึง การจัดการ ครอบครัว โดยยึดหลักประเพณีเป็นสำคัญ และมีการนำผลผลิตไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น โดยพยายามทำให้การผลิตและการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ มักจะมุ่งประเด็นไปยังเรื่องของ "ภาวะเศรษฐกิจ" ซึ่งได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว บุคคล บริษัท ห้างหุ้นส่วน ห้างร้าน หรือประเทศ ครอบครัวที่มีภาวะเศรษฐกิจดีหรือไม่ ดูจากรายได้ รายจ่าย ค่าไร ทุน ส่วนภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้น สามารถวัดได้จากความเป็นอยู่มาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ คือ กิจกรรมพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการที่จะพยายามจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.2.2 บทบาทของ เศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษา

บทบาทของ เศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษาที่จารุภาสได้เน้นประเด็นสำคัญ คือ เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาตามที่ระบุไว้ในข้อเขียนของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 25) สรุปได้ว่า การวางแผนการศึกษา เป็นความพยายามที่จะพัฒนาศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งออกมาในรูปของการร่างหลักสูตรและการเลือกใช้แบบเรียน ซึ่งระบุไว้อย่างชัดเจนในการวางแผนพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2531 : 101-102) ที่ได้วางแผนนโยบายในการร่างแผนการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ได้แก่ การศึกษา สภาพทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาทั้ง โดยตรงและทางอ้อม อันได้แก่ ฐานะทาง เศรษฐกิจของประชาชน ความจำกัดในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศ การอพยพย้ายถิ่นของประชากร ภาวะโภชนาการของเด็ก ความนิยมของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาหรือศึกษาต่อ ค่านิยมในเรื่องปรัชญา สัดส่วนประชากรในวัยเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นต้น

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 ได้แก่ การศึกษาในรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการจัดการศึกษา โครงสร้างของการศึกษา การบริหารการศึกษา หลักสูตร การสอน การวัดผล ศึกษาเกี่ยวกับตัวนักเรียน ครู - อาจารย์ สถานที่อยู่ องค์กรการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการจัดการศึกษาด้านการงบประมาณการศึกษา

3. การจัดทำร่างวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษา ระยะที่ 5 หลังจากที่จะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ได้ศึกษารายละเอียดในข้อ 1 และข้อ 2 แล้วได้วางแนวทางวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษา ระยะที่ 5 เพื่อระดมความคิดเห็นจากหลาย ๆ ฝ่าย ทำให้ได้ข้อคิดเห็นและข้อสังเกตต่าง ๆ ซึ่งได้เข้ามาประมวลปรับปรุงและจัดทำเป็นร่างวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษาทั้งในส่วนรวม และแต่ละระดับ แต่จะประเภทที่สมบูรณ์ต่อไป

นโยบายดังกล่าวยังได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏให้เห็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในเรื่องของการวางแผนพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม (2530 : 38 - 41) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมให้สูงขึ้น รวมทั้งให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแผนงานที่สำคัญดังนี้ คือ

1. การลดอัตราเพิ่มของประชากร โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่า เมื่อสิ้นลุดปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนอัตราเพิ่มของประชากรจะต้องลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น
2. เร่งรัดพัฒนาระบบเมืองหลักและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ขึ้นในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของประชาชนจากชนบท ในแต่ละภูมิภาค
3. จัดการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและนอกระบบจริง เรียนให้แก่นักเรียน

นอกจากนี้ยังอาจจะพิจารณาบทบาทของ เศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษาได้ในประเด็นที่ว่า การศึกษาเป็นเรื่องมีสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ อุทัย บุญประเสริฐ (2531 : 165) ได้เสนอไว้ว่า

ในปัจจุบันการศึกษาได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จากนักเศรษฐกิจและนักวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการลงทุนในด้านการศึกษาอบรมมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง และเป็นที่ยอมรับว่าประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง และเป็นที่ยอมรับว่าประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นได้มีการลงทุนทางการศึกษาค่อนข้างมาก

ในเรื่องเดียวกันนี้ นวลทิพย์ ศวกุล (2527 : 1) ได้เสนอไว้ว่า

ในบรรดาปัจจัยการผลิตซึ่งประกอบด้วยที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการนั้น มนุษย์เป็นองค์ประกอบของปัจจัยการผลิตถึงสองส่วน และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ในกระบวนการผลิตและกระบวนการพัฒนาประเทศ และด้วยเหตุที่การศึกษามีส่วนในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวนี้ รัฐบาลจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนด้วยการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการนี้

ธีโอดอร์ ดับเบิลยู ชูลท์ (Theodore W. Schultz 1966 : 148) ได้สรุปความ
เกี่ยวของระหว่าง เศรษฐกิจและการศึกษาไว้ดังนี้

1. การศึกษาเป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ซึ่งล้วนนี้ผูกพันกันในด้านเกษตร-
กรรม ธุรกิจอุตสาหกรรม และด้านอื่น ๆ ซึ่งผลของการวิจัยจะสนับสนุนพัฒนาการทางด้าน
เศรษฐกิจทั้งในด้านเกษตรกรรมอุตสาหกรรมและด้านอื่น ๆ
2. การศึกษาช่วยค้นหาผู้มีความสามารถออกมาหาพบ การศึกษาช่วยปลูกฝังความ
สามารถให้แก่บุคคลใหม่มากขึ้น ผลบวกของการนี้จะส่งไปถึงการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ
เพราะทรัพยากรมนุษย์คือกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ
3. การศึกษาเพิ่มพูนความสามารถในการปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีความสัมพันธ์
อย่างใกล้ชิดกับความเจริญทาง เศรษฐกิจ การที่คนย้ายมาเพื่อหารายได้คึกคักเป็นการสนับสนุน
ความเจริญทาง เศรษฐกิจอย่างหนึ่ง
4. การศึกษาเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และการสอนเป็นหน้าที่หลักของการศึกษา ดังนั้น
สถานศึกษาจึงสามารถรับคนเข้าหาพบได้มาก จำนวนคนหาพบในวงการการศึกษาเพิ่มขึ้นเท่าใด
เป็นการสนับสนุนความเจริญทาง เศรษฐกิจอย่างหนึ่งด้วย
5. การศึกษาช่วยสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถให้แก่ประเทศ เพื่อเป็นกำลัง
สำคัญทาง เศรษฐกิจต่อไป

จรรยา โกลีย์โกธรนิรมล (2527 : 239) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจและการ
ศึกษา ดังนี้คือ

1. จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันทางสถิติระหว่างระดับการศึกษาและการลงทุน
ทางการศึกษากับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหาว่าการลงทุนทางการศึกษา
จำนวนหนึ่ง จะสร้างผลผลิตเพิ่มขึ้นเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการลงทุนทางการ
ศึกษาเองด้วย
2. การเร่งระดมทุนและ แรง เพิ่มปริมาณการลงทุนในทุนมนุษย์ให้มากขึ้นในระยะต้น ๆ จะ
ทำให้ระบบเศรษฐกิจก้าวไปสู่ระยะที่มีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น
3. เมื่อระบบ เศรษฐกิจได้พัฒนามาจนถึงระดับขั้นหนึ่งแล้ว ปริมาณของการลงทุนใน
ทุนมนุษย์ เพื่อที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจพัฒนาต่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
นั่นเอง

สิงธีชัย ธาดานิติ (2529 : 70) ได้เสนอว่าการศึกษามีบทบาทสนับสนุน เศรษฐกิจ
ดังนี้

1. การศึกษามิได้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เพียงพอความต้องการของ
โครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ หากขาดแคลนบุคคลด้านใดด้านหนึ่ง การหาทางด้านนั้นก็จะ
ดำเนินไปไม่ได้ เช่น การสร้างเขื่อน หากไม่มีวิศวกรสาขาต่าง ๆ รวมทั้งช่างฝีมืออย่าง
เพียงพอ งานซ่อมดำเนินไปอย่างยากลำบาก หรือการพัฒนาการเกษตร ถ้าขาดเกษตรกร
ที่มีความรู้ ก็พัฒนาไปไม่ได้ดังล่ำที่ควร

2. ผลต่อรายได้ประชาชาติและรายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น แรงงานที่ปราศจากความรู้ย่อมมีขีดจำกัดในการเพิ่มผลผลิต แต่แรงงานที่ได้รับการศึกษาใหม่มีฝีมือสามารถหาทางผลิตได้มากกว่า เพราะเป็นผลิตที่สามารถใช้เครื่องจักรอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรที่มีความรู้ทางเกษตรกรรมแผนใหม่ ย่อมหาทางผลิตได้ผลผลิตทางการเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น นับเป็นผลของการศึกษาที่ช่วยให้รายได้ประชาชาติ เพิ่มขึ้น

3. การพัฒนาสังคมด้วยการศึกษา นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ และความไร้เวลา เพราะการศึกษาเพื่อใหม่มีฝีมือเหมาะไปสู่การประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ดี มีเงินรักษาสุขภาพอนามัย ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้น ผู้ได้รับการศึกษาย่อมมีความเฉลียวฉลาด มีความรู้เรื่องการเมืองและสังคม ช่วยให้ระเบียบวินัย มีศีลธรรมและคุณธรรม รู้จักเคารพกฎหมาย ไม่ก่ออาชญากรรม ทำให้สังคมมีแต่สันติสุข ประชาชนหาหนทางที่มั่นคงสะดวกขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้หากมีขึ้นในสังคมย่อมส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างไม่ต้องสงสัย

4. การศึกษาเป็นตัวเร่งให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ท้องถิ่นใดประชาชนมีการศึกษาดำ มักเป็นสังคมแบบเก่าที่ชอบความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ๆ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อได้รับการศึกษาสูงขึ้น ทนทุกข์ได้รับการพัฒนามีมือ ย่อมชอบการเปลี่ยนแปลง จึงไม่ปฏิเสธการผลิตที่เทคโนโลยีทางการแผนใหม่

นอกจากนี้ วนิดา ลีทธิธรรณี (2522 : 12) ได้อธิบายว่าการศึกษาระดับเศรษฐกิจ โดยให้เหตุผลเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาทำให้ประชาชนมีคุณภาพ และสมรรถภาพ
2. การศึกษาเป็นเครื่องมืออันจำเป็นในการผลิต
3. การศึกษาช่วยให้ประชาชนบริโภคน และใช้เวลาว่างเป็น
4. การศึกษาช่วยให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์มากขึ้น

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจและการศึกษามีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ เศรษฐกิจเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษา และการศึกษาก็เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังที่ นวลทิพย์ ดาวกุล (2527 : 1) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

เศรษฐกิจกับการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าเศรษฐกิจของประเทศดี ประชาชนมีรายได้สูงก็จะช่วยให้มีโอกาสได้รับการศึกษาสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าประชาชนได้รับการศึกษาดีแล้ว ก็ย่อมมีโอกาสที่จะใช้ความสามารถประกอบกิจการทางเศรษฐกิจให้ได้ผลผลิตและมีประสิทธิภาพสูง ตรงข้ามกับประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ซึ่งประชากรมักจะมีระดับการศึกษาดำ จึงไม่สามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในทางสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศได้ ขณะเดียวกัน การที่ประเทศมีรายได้ต่ำ ประชาชนส่วนใหญ่อยากจน โอกาสที่จะได้รับการศึกษาสูงก็เป็นไปได้ยาก

1.2.3 ความรู้ทาง เศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

การที่นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับว่าการลงทุนในมนุษย์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและ เครื่องมือที่สำคัญต่อการศึกษานั้น ทำให้การพัฒนากำลังคนในฐานะที่เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจ อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ

1. การให้การศึกษและการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตของบุคคลแต่ละคนให้เต็มที่ ดังที่ระบุไว้ในแผนพัฒนากำลังคนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530 : 43 - 44) โดยแผนนี้ มุ่งพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ วัฒนธรรม รวมทั้งอาชีพการงาน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาและการอบรมที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในและนอกกระบบโรงเรียนให้แก่ นักเรียน นักศึกษาและคนทั่วไป ปรับปรุงประสิทธิภาพ การใช้งบพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรมโดยมุ่งเน้นการวิจัยทรัพยากรร่วมกัน และประสานการวิจัย เพื่อให้เกิดการประหยัด รวมทั้งการจัดตั้งสถาบันการศึกษาใหม่ ๆ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับตลาดแรงงานให้มากขึ้นมีความคุ้มค่าประหยัด และไม่ซ้ำซ้อนกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ นอกจากนี้ในแผนนี้ ยังมุ่งเน้นการฝึกอบรมแรงงานให้มีความรู้ มีฝีมือตามความต้องการของตลาด มีความเข้าใจและร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง ตลอดจนคุ้มครองแรงงานไทยที่ทำงานอยู่ต่างประเทศและขยายตลาดแรงงานต่างประเทศให้มากขึ้น

2. การจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ทักษะดี และค่านิยม ที่จำเป็นต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ดังระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2528 : 10) ในเรื่องของอาชีวศึกษาดังนี้คือ

การศึกษาวชิชาชีพในระดับประถมศึกษา มุ่งฝึกให้เด็กเรียนมีประสบการณ์มีความรู้ ความชำนาญ ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้อย่างจริงจังอย่างหนึ่ง หรือให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง การจัดสถานศึกษาอาชีวศึกษารวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปหรือจัดเป็นเอกเทศโดยเน้นการฝึกทักษะในระดับกึ่งฝีมือและระดับฝีมือ

โดยจุดมุ่งหมายเดียวกันนี้ได้มีระบุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 66 - 67) ดังนี้คือ

ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาได้มีการบรรจุวิชาที่เป็นกลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีค่านิยม และนิสัยรักการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความขยันขันแข็ง มีความอดทน รู้จักประหยัด มีความซื่อสัตย์ สามารถพึ่งตนเอง มีวินัย และมีความมุ่งมั่นที่จะทำมาหากินได้ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ มีความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผน และซื่อสัตย์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สามารถนำความรู้ และประสบการณ์จากกระบวนการเรียน และการลงตามหลักสูตรไปเป็นพื้นฐานในการทำมาหากิน และประกอบอาชีพตามควรแก่วัย ตลอดจนความสามารถของตนเองสำหรับวิชาที่บรรจุในหลักสูตร ประกอบด้วยวิชาเกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีจุดประสงค์คล้าย ๆ หลักสูตรชั้นประถมศึกษาโดยมุ่งที่จะให้นักเรียนมีเวลาเลือกเรียนวิชาให้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งทางกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดชุดวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำหรับการเลือกวิชาอาชีพ จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 และเพื่อให้นักเรียนและผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักการของวิชาชีพ เพียงพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตของตน

สำหรับความรู้ทาง เศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่ปรากฏในวิชาสังคมศึกษา แลลงไว้อย่างชัดเจนในจุดประสงค์ของวิชาดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ : 2524 30 - 31)

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทาง เศรษฐกิจ

เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาโครงสร้างสังคม และแก้ปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทาง เศรษฐกิจ

เพื่อให้ได้ทรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีระเบียบวินัย มีความอดทน รู้จักอดทน รู้จักประหยัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศชาติ

เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีพลัง
ใฝ่หาความรู้ และทักษะอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทํางานที่สุจริต และสามารถทํางานเป็นหมู่คณะ

เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของ
โลก ใฝ่หาความรู้ และทักษะอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทํางานที่สุจริต และสามารถทํางานเป็นหมู่คณะ

เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของ
โลกปัจจุบัน มีความสนใจในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการ
แห่งปัญญา และสันติวิธี

ธีรวัฒน์ นิยมบุตร (2527 : 51) ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า

สำหรับประเทศไทยนั้น การให้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง เศรษฐกิจแก่เยาวชนมีสอด-
แทรกอยู่ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ นอกจากนั้นนักเรียนจะได้
เรียนรู้เรื่องราวทาง เศรษฐกิจในวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ราย
วิชา ส 331 เศรษฐศาสตร์ทั่วไป และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ รายวิชา
ส 504 สังคมศึกษา, รายวิชา ส 061 รายได้ประชาชาติ, รายวิชา ส 062 การเงิน
การค้า และการธนาคาร

สรุปได้ว่า ความรู้ทาง เศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา มี 2 ลักษณะ คือ
การได้รับการฝึกฝนเพื่อให้เป็นช่างฝีมือที่มีประสิทธิภาพสูง และความรู้ที่ได้รับเพื่อสามารถเข้าไป
อยู่ในระบบเศรษฐกิจอย่างดีที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ซึ่งการได้รับการฝึกฝนนี้ต้องกระทำ
อย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนได้ผ่านการเรียนวิชาสังคมศึกษา
แล้วจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจเป็นพิเศษ

1.3 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ

1.3.1 ความหมายของมโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ

นักเศรษฐศาสตร์ ได้อธิบายความหมายของมโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจไว้หลายลักษณะ ดังนี้
พร อัครเสนา ณ อยุธยา (2520 : 15) ได้อธิบายว่า

ศัพท์ในทางเศรษฐศาสตร์บางครั้งมีความหมายสั้น ๆ เหมือนกับศัพท์ธรรมดา แต่บางครั้ง
มีแนวความคิดซ่อนอยู่ ศัพท์ชนิดนี้เรียกกันว่า Economic Concepts แตกต่างออกไปจาก
ภาษาธรรมดาเรียกกันว่า ศัพท์สามัญ มีความสลับซับซ้อนและมีความหมายลึกซึ้ง ศัพท์เศรษฐ-
ศาสตร์เห็นไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะคำพ้องหรือในลักษณะแนวความคิดก็ตาม อาจมีลักษณะแตกต่าง
กันเมื่อใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่า มีสาระสำคัญ
เหมือนกันและใช้ประโยชน์เหมือนกันขวนหรือการนิยามศัพท์ในกฎหมายต่าง ๆ ไม่จำเป็นที่
จะต้องอธิบายซึ่งจากทศครั้งที่มีการใช้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการจำกัดขอบเขตของความหมาย
หรือแนวความคิดนั้น "

โกรยทธ อีรตยาคีนันท์ (2527 : 16) ได้อธิบายไว้ว่า

เศรษฐศาสตร์ก็เช่นเดียวกับศาสตร์อื่น ๆ ในโลก มีบางศัพท์หรือศัพท์เทคนิคมากมายจนนับไม่ถ้วน เช่น อุปสงค์ (demand) อุปทาน (supply) ต้นทุนเพิ่ม (marginal cost) กำไร (profit) ตลาดผู้ผลิตน้อยราย (oligopoly) การลงทุน (investment) ความอยากออมส่วนเพิ่ม (marginal propensity to save) อรรถประโยชน์ (utility) ภาวะสถิตยเปรียบเทียบ (comparative static) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (gross national product , GNP) วิธีการผลิต (production) สินค้าสาธารณะ (public good) สินค้าให้เกียรติ (merit good) เป็นต้น

สรุปได้ว่าบางศัพท์ทางเศรษฐกิจ คือ คำหรือกลุ่มคำที่สรุปความหมายของลักษณะ เศรษฐกิจไว้ชัดเจนแจ่มแจ้ง จนเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์นั้นได้โดยไม่ต้องนิยาม

1.3.2 ประเภทของมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ

มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ โกรยทธ อีรตยาคีนันท์ (2527 : 17 - 21) ได้แบ่งมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจออกเป็นหลายประเภท ดังนี้คือ

1. มโนทัศน์ที่มีความหมายไม่สับสน ได้ยิน ได้ฟัง เพียงไม่กี่ครั้งก็สามารถซาบซึ้งกับความหมายของมัน เช่น การออมการลงทุน การบริโภค ภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เงิน (ตรา) รายได้ ประชาชาติ ประสิทธิภาพ ผลิตภัณฑ์มวลรวม ประชาชาติ การพัฒนา เป็นต้น
2. มโนทัศน์ที่เป็นกลุ่ม ติดตลาดหรือไม่ติดตลาด กล่าวคือ แม้แรกเริ่มเดิมทีมโนทัศน์หนึ่งจะเป็นศัพท์เทคนิคเฉพาะ แต่เมื่อใช้กันนาน ๆ บ่อย ๆ เข้า ประชาชนรู้ทั่วไปก็ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยามชีวิตประจำวัน เช่น ค่าเสียโอกาส ประสิทธิภาพ อุปสงค์ อุปทาน กลายเป็นมโนทัศน์ที่ติดตลาดไป เพราะเป็นมโนทัศน์ที่เข้าใจง่ายหรือมีความหมายง่าย ๆ ส่วนมโนทัศน์ที่ไม่ติดตลาดนั้น คือ มโนทัศน์ที่ใช้กันอยู่เฉพาะในหมู่นักเศรษฐศาสตร์มากหรือผู้ที่ใช้เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาชีพเท่านั้น เช่น ผลกระทบเกี่ยวเนื่อง ผลการเบียดเสียด ต้นทุนสวัสดิการ ส่วนเกินของผู้บริโภค เป็นต้น
3. มโนทัศน์ที่สามารถจำแนกเป็นมโนทัศน์ที่วัดค่าได้ ซึ่งประมาณได้ และที่วัดค่าได้เชิงปริมาณไม่ได้ กล่าวคือ มโนทัศน์จำนวนมาก นอกจากจะเป็นศัพท์เทคนิคที่มีความหมายเฉพาะตัวแล้ว ยังเป็นศัพท์เทคนิคที่สามารถวัดเป็นมูลค่าหรือวัดเป็นหน่วยได้ เช่น การลงทุน รายได้ ความยืดหยุ่น การกระจุกตัว อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ฯลฯ และมีมโนทัศน์อีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าหรือวัดเป็นหน่วยได้ เช่น อรรถประโยชน์ รายได้ทางจิต ความพึงพอใจของผู้บริโภค มโนทัศน์ที่วัดไม่ได้เหล่านี้โดยมากจะเป็นมโนทัศน์ที่สังเกตเห็นหรือจะต้องไม่ได้
4. มโนทัศน์ที่จำแนกเป็น มโนทัศน์ทั่วไปและมโนทัศน์เชิงทฤษฎี กล่าวคือ มโนทัศน์จำพวกหนึ่งนั้นนอกเหนือจากความหมายเฉพาะตัวแล้ว ซึ่งจะต้องมีการนิยามหรือการอธิบายจึงจะเข้าใจได้ เป็นการอธิบายหรือการทนายเหตุผลหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ภาวะคลยภาพความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ดุลการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ส่วนมโนทัศน์อีกจำพวกหนึ่ง เป็นศัพท์เทคนิคที่สื่อความหมายไม่เฉพาะนิยามหรือความหมายของตัวมันเองเท่านั้น ยังสื่อเนื้อหาของทฤษฎีที่พ่วงมากับมโนทัศน์นั้นด้วยเฉพาะ

1.3.3 การพัฒนามโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ

จอร์จ ดอว์สัน (George Dawson 1976 : 501 - 505) ได้เสนอบทความไว้ในหนังสือ Handbook of Contemporary Education สรุปได้ว่า เศรษฐกิจ-ศึกษา หมายถึง ความพยายามใด ๆ ก็ตามที่มีขึ้นเพื่อเพิ่มพูนหรือปรับปรุงความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับมโนทัศน์ทาง เศรษฐศาสตร์ หลัก เศรษฐศาสตร์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาทาง เศรษฐกิจที่ประชาชนแต่ละคนจะต้องประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดมโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว ซึ่งตรงกับที่ มัวริส พี มอฟเฟตต์ (Maurice P. Moffatt 1963 : 220 - 221) ได้เสนอไว้ว่า นักเรียนในปัจจุบันนี้ต้องมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในการที่จะ เรียนรู้วิธีจัดการเกี่ยวกับ เศรษฐกิจอย่างฉลาด เข้าใจหลัก เศรษฐกิจเบื้องต้นและรู้โครงสร้างทาง เศรษฐกิจทั่วไปของประเทศ เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตรจริงต่อไป โดยการเตรียมตัว ดังนี้คือ

1. เตรียมตัวเองให้มีความรับผิดชอบในขั้นต้น ก่อนที่จะออกไปรับผิดชอบครอบครัวเมื่อแต่งงานแล้ว

2. รู้จักทางงบประมาณรายจ่ายส่วนตัว

3. เรียนรู้วิธีการซื้ออย่างฉลาด

4. เข้ามโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจที่จะต้อง เกี่ยวข้องด้วยในชีวิตประจำวัน

5. พัฒนาความรับผิดชอบของกณานฐานะที่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค

6. ศึกษาหลักการพื้นฐานและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยน

สินค้าและบริการ

7. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้าง เศรษฐกิจทั่วไปของประเทศ รวมทั้งปัญหาพื้นฐานและหลักการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของประเทศกับประเทศอื่น ๆ

8. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมของมนุษย์กับค่านิยมทาง เศรษฐกิจ

9. ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของรัฐบาล การปกครอง เศรษฐกิจ และ

วัฒนธรรม

วิลเลียม ที โลว์ (William T. Lowe 1969 : 97) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการสอนวิชา เศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับองค์การทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจส่วนตัว และ ส่วนรวมของประเทศ
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลทาง เศรษฐกิจหรือรู้จักอาชีพทาง เศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์

นี้มแนวล ทศวรรษ (2522 : 143 - 146) ได้อธิบายถึงแก่นแท้สำคัญทาง เศรษฐศาสตร์ ที่ควรนำมาให้นักเรียนชั้นประถมและมัธยมได้ศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ความขาดแคลน (Scarcity)
2. การผลิต (Production)
3. สินค้าและบริการ (Goods and Service)
4. การบริโภค (Consumption)
5. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence)
6. การวิภาคแรงงาน (Division of Labour)
7. การแลกเปลี่ยน (Exchange)
8. การหมุนเวียนรายได้ (The Circular flow of income)

ในเรื่องเดียวกันนี้ วิลเลียม เอ็ม บีทโทล (William M. Bichtol 1976 : 169) ได้อธิบายไว้สรุปว่า นักเรียนประถมศึกษานักเรียนวิชาสังคมศึกษาคควรจะต้องรู้แก่นแท้ทาง เศรษฐกิจ ในเรื่องต่อไปนี้

1. การผลิต (Production)
2. การแจกจ่าย (Distribution)
3. การแลกเปลี่ยน (Exchange)
4. การบริโภค (Consumption)

นอกจากนี้ เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1972 : 336 - 337) ได้เห็นว่า เห็นอย่างชัดเจนสรุปได้ว่า การสอนความรู้ทาง เศรษฐกิจแก่นักเรียนนั้นจะต้องทำให้เกิดแก่นแท้ด้วย เหตุผลดังนี้ คือ

1. เพื่อไม่ต้องสิ้นเปลือง เวลาในการให้รายละเอียด สำหรับเนื้อหาที่สรุปด้วยมโนทัศน์ได้
2. นักเรียนทุกคนต้องออกไป ค้นคว้าที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ที่จะต้องพบในชีวิตประจำวัน
3. มโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจจะทำให้เกิดความเข้าใจปัญหาและสภาพเศรษฐกิจทั้งหลายได้

สรุปได้ว่า ความรู้ทาง เศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องถ่ายทอดให้แก่แก่นักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทาง เศรษฐกิจต่อไป และการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความรู้ที่มีวิธีการที่สำคัญที่สุดประการเดียวคือ การสอนให้เกิดมโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนามโนทัศน์ทาง เศรษฐกิจ

2.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณงาม โอบชนธীর (2525 : 21 - 114) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทาง เศรษฐกิจของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาและสำรวจความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรม เกี่ยวกับพฤติกรรมทาง เศรษฐกิจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกทาง เศรษฐกิจตามตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ สถานภาพ สถานะ ภูมิภาค สภาพความเป็นเมือง และอาชีพหลักของครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างและมาตรวัดความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทาง เศรษฐกิจที่คณะวิจัย ภาคจิตวิทยา สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง จาก 5 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,834 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพและอาชีพหลักของครอบครัวมีผลต่อความเข้าใจทาง เศรษฐกิจของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

พรรษา ประหมอมสกล (2526 : 15 - 124) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อการจัดประสบการณ์การศึกษาภาคบังคับพุทธศักราช 2534" วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและรวบรวมทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อสภาพทาง เศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การศึกษาภาคบังคับ

พุทธศักราช 2534 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามในการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาแบบสอบถามที่ได้จากคำตอบจากแบบสอบถามรอบ 3 มาหาค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควartil (interquartile range) แล้วนำไปใช้กับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่พิจารณาเหมือนรอบที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า เศรษฐกิจของประเทศจะขยายตัวมากขึ้น ทำให้คนมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าปัจจุบัน ค่าจ้างแรงงานจะสูงขึ้น ค่าครองชีพของคนส่วนใหญ่จะสูงตามไปด้วย การจัดการศึกษาภาคบังคับในปีพุทธศักราช 2534 ต้องให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจดังกล่าว

สมเกียรติ สุริยะกุล (2527 : 58 - 61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ เจตคติต่อวิธีการสอนในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการวิจัยขบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และการใช้คู่มือแนวทางการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา " การวิจัยครั้งนี้ใช้วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นเนื้อหาในการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เจตคติต่อวิธีการสอนและการเปลี่ยนแปลงเจตคติวิธีสอน โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการขบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวทางการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนภูเก็ทวิทยาลัย อําเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 83 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 41 คน กลุ่มควบคุม 42 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยวิธีการขบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มควบคุมเรียนตามคู่มือแนวทางการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที โดยทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาชนิดแบบเลือกตอบ เรื่องการผลิตการบริการธนาคารแบ่งสรรและการแลกเปลี่ยน การเงินและการธนาคาร เศรษฐกิจภาครัฐบาล ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7449 และแบบทดสอบเจตคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาที่มีค่าความเชื่อมั่น การเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง การผลิตการบริการ การแบ่งสรรและการแลกเปลี่ยน การเงินและการธนาคาร เศรษฐกิจภาครัฐบาล ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ไม่พบว่ามีผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างนักเรียนกลุ่ม

ทดลองกับกลุ่มควบคุมในด้านเจตคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา และพบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อวิธีการสอนสังคมศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชิโนรส สุภาสัย (2529 : 49 - 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชา เศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชา เศรษฐศาสตร์ ระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน และระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์จำนวน 140 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละที่ได้รับมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชา เศรษฐศาสตร์ประสบปัญหาอย่างมากในเรื่องการจัดพัฒนาการด้านพฤติกรรมและเจตคติของนักเรียน การแบ่งสัดส่วนของคะแนนในการวัดและประเมินผลจากความรู้และการปฏิบัติให้เหมาะสม และการสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสมเพื่อวัดพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทำได้มาก

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลิลลี รูธ โทมัส (Lillie Ruth Thomas 1969 : 3655 - A 3656 - A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง " A Comparative Study of the Effect of Course Organization on Achievement in Consumer Education Concepts. " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้รับการทดลองสอนวิชาบริโภคศึกษา (Consumer Education) เป็นวิชาแยกต่างหากกับนักเรียนที่เรียนวิชาบริโภคศึกษาซึ่งอยู่ในวิชา เศรษฐศาสตร์หรือธุรกิจทั่วไประดับสูง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเมืองฟีนิกซ์ มลรัฐอริโซนา จำนวน 138 คน ซึ่งเรียนวิชา เศรษฐศาสตร์ 45 คน เรียนวิชา เศรษฐศาสตร์การบริโภค 47 คน และการจัดการธุรกิจ 46 คน สัมภาษณ์ข้อสอบที่ใช้ในการวัดสัมฤทธิ์ผลมาจากหนังสือ เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภคเป็นข้อสอบที่ได้รับการหาความเที่ยงตรง และหาความเชื่อมั่นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและ เนื้อหาสาระในข้อสอบตรงกับหลักสูตร

ของวิชาบริโภคศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม จึงสรุปได้ว่าไม่มีความแตกต่างทางด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในวิชาบริโภคศึกษา ในวิชาเศรษฐศาสตร์ หรือธุรกิจทั่วไประดับสูง ผู้วิจัยเสนอแนะไว้ว่า หลักสูตรควรมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์พื้นฐานสำหรับกว้าง ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่องเหล่านี้ วิชาดังกล่าวควรจะจัดสอน 2 ปี สำหรับนักเรียนเกรด 9 หรือ เกรด 10 และระหว่าง เกรด 11 หรือ 12 การจัดรวมวิชาดังกล่าวควรที่จะจัดให้นักเรียนมีความสัมพันธ์กันในด้านเนื้อหา และควรมีการวิจัยลักษณะเดียวกัน ในส่วนอื่นของประเทศ และในโรงเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน

คัลวิน เฮนรี ฮอว์คินส์ (Calvin Henry Hawkins 1975 : 2580 - 2581 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A Follow - up Study to Determine the Use of Selected Consumer Education Concepts by High School Graduated " โดยมีการวัดกประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่จบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาไปแล้ว 2 ปี และเปรียบเทียบถึงผลของการเรียนและไม่เรียนในวิชาบริโภคศึกษา (Consumer Education) ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นสูง (High school) โดยศึกษาในเรื่องของการจัดการ เรื่องการเงิน การซื้อเครดิต การยืม และนิสัยการใช้จ่าย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) ในปี ค.ศ. 1972 ในมลรัฐเคนซัส และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนรายวิชาบริโภคศึกษา (Consumer Education) ระหว่างปี ค.ศ. 1971 - 1972 โดยการแบ่งขนาดของโรงเรียนและสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละขนาดได้ 10 โรงเรียน และตัวอย่างประชากร 396 คน ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนวิชาบริโภคศึกษา (Consumer Education) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามส่งไปยังประชากรดังกล่าว และโทรศัพท์ติดตามข้อมูลอีกด้วย ได้รับแบบสอบถามกลับคิดเป็น 81 เปอร์เซ็นต์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เคยเรียน และไม่เคยเรียนวิชาบริโภคศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิชาบริโภคศึกษามีผลต่อนักเรียนที่จบไปแล้วน้อยมาก เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชานี้

ลิตีเพน เอส แจ็คสตัดท์ (Stephen L. Jackstadt 1979 : 1 - 15) ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ทางเศรษฐกิจ และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจ และสภาพแรงงานแบบอเมริกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางเศรษฐกิจของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และทัศนคติที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจ และสภาพแรงงานแบบอเมริกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 จากโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 19 โรงเรียนในมลรัฐฮาวาย จำนวนนักเรียน 1,050 คน ที่เรียนวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศึกษาเป็นนักเรียนชายร้อยละ 52 และนักเรียนหญิงร้อยละ 48 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภูมิหลังทางครอบครัวของตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา การเป็นสมาชิกสหภาพของบิดามารดา ความสนใจด้านการสื่อสารมวลชน จากการวิจัยพบว่า นอกจากภูมิหลังเหล่านี้จะมีผลต่อความรู้และทัศนคติของนักเรียนแล้ว นักเรียนจะมีความรู้ทางเศรษฐกิจมากขึ้นตามลำดับชั้นและลำดับอายุ วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 เพื่อทดสอบความรู้และทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจในสัปดาห์แรกของการศึกษาที่เรียนวิชา เศรษฐศาสตร์ และแบบทดสอบชุดที่ 2 เพื่อทดสอบการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติทาง เศรษฐศาสตร์ โดยทดสอบก่อนเปิดภาคเรียน 3 สัปดาห์ และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาทดสอบด้วยวิธี Path Analysis

แนนซี อาร์มเมส (Nancy Armes 1982 : 700 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparative Study of Competencies Attained by Students Who Have Received Instruction in Consumer Education and Students Who Have not Received Instruction" มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความรู้ด้านเศรษฐกิจระหว่างนักเรียนที่เรียนวิชา เศรษฐศาสตร์และวิชา เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชาเหล่านี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับ เศรษฐศาสตร์ เป็นรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาแบบทดสอบ ที่ได้มาวิเคราะห์ค่าที (t - test) ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) และค่าไคว์ - สแควร์ (Chi - square) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนวิชา เศรษฐศาสตร์และวิชา เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภคมมีความรู้ทาง เศรษฐกิจดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชาเหล่านี้ นอกจากนี้ความแตกต่างเรื่องอายุก็มีผลต่อการเรียนด้วย คือ

นักเรียนที่มีอายุน้อยมีผลการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีอายุมากกว่า แต่เพศ ระดับคะแนน และ สถานภาพทางสังคมไม่มีผลต่อเรื่องนี้

เชอร์รี่ โปเอ เฮิร์บัต (Sherry Poe Hurbat 1982 : 417) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Economic Education in the Public Secondary School of Alabama " โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษามโนทัศน์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ของครูผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในมลรัฐแอละแบมา ในปีการศึกษา 1979 - 1980 เพื่อทดสอบ ถึงการเตรียมครูวิชานี้ ตลอดจนศึกษามโนทัศน์ (Concepts) และเจตคติ (Attitudes) ของครูผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ การศึกษามุ่งที่จะศึกษากังประสพการณ์และตรวจสอบความสัมพันธ์ ระหว่างความคิดรวบยอด และทัศนคติต่อการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวน 60 โรงเรียน โดยเลือกจากโรงเรียนซึ่งมีขนาด ต่างกันขนาดละ 15 โรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามถามครูสังคมศึกษา ธุรกิจศึกษา (Business Education) และครูคหเศรษฐศาสตร์ (Home Economic) จำนวนประชากรทั้งหมด 93 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในมลรัฐแอละแบมาทุกโรงเรียนเปิดสอน เศรษฐศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชาในแต่ละเทอม และบางโรงเรียนสอนมากกว่านั้นและมีมโนทัศน์ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้มีแทรกปนอยู่กับวิชาอื่นด้วย ครูผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และครูในโรงเรียนที่เล็กมักจะมีการเตรียมตัวในการสอนมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากจะเรียนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์มาไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต 2 ใน 5 ของครูผู้สอน เชื่อมั่นว่าตนเองมีการเตรียมตัวอย่างดีก่อนที่จะสอน และครูผู้ชายมีความมั่นใจใน ความรู้วิชาเศรษฐศาสตร์มากกว่าครูผู้หญิง ครูให้ความสำคัญต่อวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นอันดับแรก ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา และให้ความสำคัญเป็นอันดับ 4 ในบรรดาวิชาทั้งหมด ในหลักสูตรโรงเรียนมัธยม และครูแสดงความคิดเห็นว่าควรจะได้มีการอบรม มีประชุมปฏิบัติการ มีแบบเรียน ที่ทันสมัย มีวัสดุต่าง ๆ ครูที่มีความคิดเห็นดังกล่าว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัย สัมพันธ์ กับครูที่ได้มีการประชุมปฏิบัติการโดยรัฐจัดขึ้น และครูที่ใช้แบบเรียนตลอดจนครูที่มีวัสดุ- สาระสำหรับใช้ในห้องเรียน

แพตตี จอห์นสัน (Patti Johnson 1983 : 1671 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Economic Achievement of Junior College Students in Terminal and Transfer Programs " มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางความรู้ด้านเศรษฐกิจของนักศึกษาที่เลือกลงทะเบียนเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์กับนักศึกษาที่โอนการลงทะเบียนมาเรียนวิชาเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์ในช่วงปีการศึกษา 1980 จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจสำหรับนักศึกษาเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าทดสอบความที่ได้มาวิเคราะห์ค่าที (t - test) และค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เลือกลงทะเบียนเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่แรก มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักที่โอนการลงทะเบียนมาเรียนวิชาภายหลัง

ดาเนียล เค (Daniel K. 1984 : 397 - A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง " Study to Evaluate the Comparative Effectiveness of Two Approaches of Teaching Selected Basic Economic Concepts at the Sixth Grade Level in Selected Elementary Schools in Athens County, Ohio " วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ด้านเศรษฐกิจระหว่างนักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนเกรด 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบมาตรฐานทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) แบบทดสอบหลังเรียน (Post - test) มาวิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยวิธีฟังบรรยาย กับวิธีจัดกลุ่มอภิบาย

มาร์ค ซี ชัก และ ซี จีน เบอร์กีย์ (Mark C. Schug and C. Jean Bireky 1985 : 31 - 41) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-มิลวอดจ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " The Development of Children's Economic Reasoning " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้เหตุผลทางเศรษฐกิจของเด็กก่อนวัยเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับแนวคิดและปัญหาทางเศรษฐกิจกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียน

จำนวน 70 คน ได้แก่ นักเรียนที่มีอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 25 คน อายุ 6 - 7 ปี จำนวน 23 คน และอายุระหว่าง 8 - 9 ปี จำนวน 22 คน จากโรงเรียนอนุบาล 1 เขตเมือง และโรงเรียนประถมศึกษา 2 โรงเรียนและแวกเดียวกัน โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล แล้วบันทึกเก็บข้อความเป็นเรื่องเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ 7 เรื่อง ได้แก่ ความขาดแคลนทางเลือก (ตัวเลือก) ต้นทุนค่าเสียโอกาส คำนิยมทางการเงิน ราคา การแลกเปลี่ยน และการโฆษณา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบทางสถิติ โดยใช้ค่าไคสแควร์ (χ^2) ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจทางเศรษฐกิจจะพัฒนาตามทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ เช่น รูปแบบการให้เหตุผลของนักเรียนจะพัฒนาจากระดับง่ายไปสู่การให้เหตุผลที่ซับซ้อนขึ้น เมื่อเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น การให้เหตุผลทางเศรษฐกิจของนักเรียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนและการโฆษณาทางโทรทัศน์ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสามารถสอนเรื่องเศรษฐกิจโดยการสร้างสถานการณ์จำลองในร้าน ในธนาคาร หรือพานักเรียนไปชมโรงงาน ธนาคาร สถานีตำรวจ และสถานีดับเพลิงในชุมชน ซึ่งช่วยส่งเสริมแนวความคิดทางเศรษฐกิจให้แก่เด็กเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอว่า มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม นั้นสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจเท่าที่รวบรวมมานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางเศรษฐกิจของนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นักเรียนทุกระดับชั้นจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องราวทางเศรษฐกิจ และผลการวิจัยได้พบว่าสภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางเศรษฐกิจด้วยกันทั้งสิ้น